

Anonimizuota versija

Vertimas

C-236/23-1

Byla C-236/23

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2023 m. balandžio 7 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas

Cour de cassation (Prancūzija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. kovo 30 d.

Kasatorė:

Mutuelle assurance des travailleurs mutualistes (Matmut)

Kitos kasacinio proceso šalys:

TN

Bendrovė *MAAF assurances*

Fonds de garantie des assurances obligatoires de dommages
(FGAO)

PQ

COUR DE CASSATION (KASACINIS TEISMAS)

2023 m. kovo 30 d. viešas teismo posėdis

<...>

<...>- Prašymas Europos Sąjungos Teisingumo Teismui priimti prejudicinį sprendimą

PRANCŪZIJOS RESPUBLIKA

PRANCŪZŲ TAUTOS VARDU

COUR DE CASSATION, DEUXIÈME CHAMBRE CIVILE (KASACINIS
TEISMAS, ANTROJI CIVILINIŲ BYLŲ KOLEGIJA) NUOMONĖ

2023 M. KOVO 30 D.

Baudžiamųjų bylų kolegija, gavusi bendrovės *Mutuelle assurance des travailleurs mutualistes* (MATMUT) kasacinį skundą Nr. 20–86.015, 2022 m. rugsėjo 6 d. paprašė antrosios civilinių bylų kolegijos nuomonės.

Bylos medžiaga buvo perduota generaliniam prokurorui.

<...>

Cour de Cassation antroji civilinių bylų kolegija <...> pateikė šią nuomonę.

Faktinės aplinkybės ir procesas

- 1 Remiantis skundžiamu sprendimu (2020 m. spalio 21 d., Lionas), 2012 m. spalio 5 d. PQ sudarė transporto priemonės draudimo sutartį su bendrove *Mutuelle assurance des travailleurs mutualistes* (toliau – bendrovė MATMUT), pareiškęs, kad yra vienintelis apdraustos transporto priemonės vairuotojas.
- 2 2013 m. rugsėjo 28 d. įvyko eismo įvykis, kuriame dalyvavo ši transporto priemonė, kurią vairavo TN, jis buvo neblaivus. Transporto priemonės keleivis PQ buvo sužeistas per eismo įvykį, kuriame taip pat dalyvavo kita bendrovės MAAF apdrausta transporto priemonė.
- 3 Baudžiamųjų bylų teisme TN buvo pripažintas kaltu dėl to, kad, be kita ko, vairavo motorinę transporto priemonę būdamas neblaivus ir dėl neatsargumo sužalojo PQ, kuris prarado darbingumą ilgiau nei 3 mėnesiams.
- 4 Per teismo posėdį baudžiamojoje byloje, kurioje buvo nagrinėjami PQ civiline tvarka pareikšti reikalavimai dėl žalos atlyginimo, bendrovė MATMUT pateikė sutarties negaliojimu grindžiamą prieštaravimą, nes PQ melagingai nurodė vairuotojo, kuris paprastai vairuoja transporto priemonę, tapatybę, prašė nepripažinti jos atsakinga ir kad PQ skirtą žalos atlyginimą padengtų *Fonds de garantie des assurances obligatoires de dommages* (FGAO) (Privalomojo žalos draudimo fondas), kuris pagal *Code des assurances* (Draudimo kodeksas) L.421–1 straipsnį yra įstaiga, atsakinga už žalą, be kita ko, padarytos nukentėjusiesiems per eismo įvykius, už kuriuos atsakingas asmuo nėra apdraustas, atlyginimą.
- 5 [2018] m. gruodžio 17 d. sprendimu baudžiamųjų bylų teismas pripažino sutartį negaliojančia dėl to, kad buvo tyčia neteisingai nurodyta apdraustojų tapatybė. Jis

nepripažino bendrovės MATMUT atsakomybės, priteisė iš TN nukentėjusiesiems padarytą žalą ir pripažino, kad jo sprendimu galima remtis prieš FGAO.

- 6 FGAO, bendrovė MAAF ir TN šį sprendimą apskundė.
- 7 *Cour d'appel* (Apeliacinis teismas) patvirtino pirmosios instancijos teismo sprendimą tiek, kiek juo PQ ir bendrovės MATMUT sudaryta draudimo sutartis buvo pripažinta negaliojančia.
- 8 *Cour d'appel* konstatavo, kad PQ sudarant draudimo sutartį TN buvo transporto priemonės savininkas ir ją paprastai vairuojantis asmuo. Jis nusprendė, kad PQ tyčia neteisingai nurodė įprastai transporto priemonę vairuojančio asmens tapatybę, o tai akivaizdžiai pakeitė draudiko nuomonę apie riziką, atsižvelgiant į tai, kad anksčiau TN jau buvo baustas už vairavimą esant neblaiviam.
- 9 Vis dėlto minėtas teismas atsisakė nepripažinti bendrovės MATMUT atsakomybės ir paskelbė, kad jo sprendimu galima remtis prieš šią bendrovę. Todėl jis nepripažino FGAO atsakomybės. Šiuo tikslu *Cour d'appel* nurodė, kad, remiantis Sąjungos teisės viršenybe prieš nacionalinę teisę, *Code des assurances* L.113–8 straipsnyje numatytu sutarties negaliojimu dėl tyčia neteisingai nurodytos apdraustojo tapatybės negalima remtis prieš per eismo įvykį nukentėjusius asmenis arba jų teisių perėmėjus.
- 10 *Cour d'appel* taip pat nurodė, jog tai, kad nukentėjusysis buvo autoavariją sukėlusios transporto priemonės keleivis, šios transporto priemonės draudėjas ar savininkas, nereiškia, kad jo negalima pripažinti nukentėjusiu trečiuoju asmeniu.
- 11 Bendrovė MATMUT šį sprendimą apskundė *Cour de cassation* (kasacinis skundas Nr.20–86.015), o kitos šio kasacinio proceso šalys yra TN ir jo draudikas, bendrovė MAAF, taip pat PQ ir FGAO.
- 12 Šiame kasaciniame skunde, kuris buvo pateiktas baudžiamųjų bylų kolegijai, *Cour d'appel* iš esmės priekaištaujama, kad jis pripažino, jog draudimo sutarties negaliojimu negalima remtis prieš PQ, nors kartu konstatavo, kad jis sąmoningai suteikė draudikui neteisingą informaciją apie transporto priemonę įprastai vairuojančio asmens tapatybę. Kasaciniame skunde nurodoma, kad *Cour d'appel* pažeidė *Code des assurances* L.113–8 ir R.211–13 straipsnius.
- 13 Baudžiamųjų bylų kolegija, manydama, kad kasacinio skundo pagrindui išnagrinėti reikalinga kolegijos, kurios specializacija yra draudimo teisė, nuomonė, pateikė tokį klausimą:

„Ar reikia pripažinti, kad transporto priemonės draudimo sutarties negaliojimu dėl to, kad buvo tyčia neteisingai nurodyta įprastai transporto priemonę vairuojančio asmens tapatybė, negalima remtis prieš nukentėjusįjį, įskaitant atvejus, kai jis

buvo ir eismo įvykį sukėlusios transporto priemonės keleivis, ir šią klaidingą informaciją pateikęs draudėjas?“

Taikytinos nuostatos

- 14 Pagal *Code des assurances* L.113–8 straipsnį draudimo sutartis yra niekinė, jeigu apdraustasis asmuo tyčia neatskleidžia informacijos, kurią privalo atskleisti, arba tyčia pateikia melagingą informaciją, jei dėl šio tyčinio neatskleidimo ar melagingo pareiškimo pasikeičia draudimo rizikos objektas arba draudiko nuomonė, nors draudėjo nepranešta ar iškraipyta rizika neturėjo įtakos draudžiamajam įvykiui.
- 15 Draudėjo nesąžiningumas, dėl kurio draudimo sutartis pripažįstama negaliojančia, reiškia ketinimą suklaidinti draudiką (2-oji civilinių bylų kolegija, 2006 m. spalio 19 d., apeliacinis skundas Nr. 05–18.886), nepaisant to, kad melagingas pareiškimas neturėjo įtakos draudžiamajam įvykiui (baudžiamųjų bylų kolegija, 1988 m. gegužės 31 d., apeliacinis skundas Nr. 87–84.010, paskelbtas).
- 16 Draudimo sutartis negalioja nuo tyčinio melagingo pareiškimo dienos (baudžiamųjų bylų kolegija, 2014 m. gruodžio 2d., apeliacinis skundas Nr. 14–80.933, paskelbtas). Taigi, kai klaidinanti informacija apie riziką pateikiama pasirašant sutartį, ji atgaline data pripažįstama negaliojančia nuo jos sudarymo datos ir sutartis laikoma niekada neegzistavusia.
- 17 Iki 2019 m. rugpjūčio 29 d. sprendimo, kuriuo buvo pakeista ankstesnė teismų praktika (2-oji civilinių bylų kolegija, 2019 m. rugpjūčio 29 d., apeliacinis skundas Nr. 18–14.768, paskelbtas), *Cour de cassation* formavo tokią praktiką, pagal kurią sutarties negaliojimu dėl apdraustojo pateiktos melagingos informacijos galima remtis prieš nukentėjusį, jeigu draudikas, kuris neigė savo garantiją, nustatyta tvarka kreipėsi dėl FGAO atsakomybės (minėtas 1988 m. gegužės 31 d. baudžiamųjų bylų kolegijos sprendimas; baudžiamųjų bylų kolegija, 2012 m. birželio 12 d., apeliacinis skundas Nr. 11–87.395).
- 18 Jis rėmėsi, be kita ko, *Code des assurances* R.211–13 straipsniu, kuriame numatyta, kad prieš sutarties negaliojimu nukentėjusį negalima remtis tik tam tikrais atvejais, kai teisė į žalos atlyginimą prarandama ir kai draudimo apsauga netaikoma.
- 19 Po šio 2019 m. rugpjūčio 29 d. sprendimo *Cour de cassation* ėmė konstatuoti, kad iš *Code des assurances* L.113–8 ir R.211–13 straipsnių, aiškinamų atsižvelgiant į 1972 m. balandžio 24 d. Tarybos direktyvos 72/166/EEB 3 straipsnio 1 dalį, 1983 m. gruodžio 30 d. Antrosios Tarybos direktyvos 84/5/EEB 2 straipsnio 1 dalį ir 2009 m. rugsėjo 16 d. Tarybos direktyvos 2009/103/EB 3 ir 13 straipsnius, darytina išvada, kad *Code des assurances* L.113–8 straipsnyje reglamentuotą negaliojimu negalima remtis prieš per eismo įvykį nukentėjusius asmenis arba jų teisių perėmėjus ir kad tokiu atveju iš FGAO negalima reikalauti atlyginti nukentėjusiajam padarytą žalą (2-oji civilinių bylų kolegija, 2020 m. sausio 16 d.,

apeliacinis skundas Nr. 18–23.381, paskelbtas; baudžiamųjų bylų kolegija, 2020 m. rugsėjo 8 d., apeliacinis skundas Nr. 19–84.983, paskelbtas).

- 20 Nuo šiol pagal *Code des assurances* L.211–7-1 straipsnį, iš dalies pakeistą 2019 m. gegužės 22 d. Įstatymu Nr. 2019–486, priimtu siekiant suderinti *Code des assurances* su Sąjungos teise, transporto priemonės draudimo sutarties negaliojimu negalima remtis prieš per eismo įvykį nukentėjusius asmenis arba jų teisių perėmėjus ir tokiu atveju žalą jiems privalo atlyginti draudikas, kuris garantuoja civilinę atsakomybę už eismo įvykyje dalyvavusią transporto priemonę. Šio kodekso tekste priduriama, kad draudikas perima reikalavimus, kuriuos žalos atlyginimo kreditorius turi už eismo įvykį atsakingam asmeniui, neviršijant jo sumokėtų sumų.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo motyvai

- 21 Po *Cour de cassation* praktikos pasikeitimo ir *Code des assurances* L.211-7-1 straipsnio įsigaliojimo tas teismas dar nėra priėmęs sprendimo dėl klausimo, ar draudimo sutarties negaliojimu negalima remtis prieš nukentėjusįjį, transporto priemonės keleivį, jeigu jis yra ir draudėjas, tyčia pateikęs melagingą informaciją, dėl ko draudimo sutartis neteko galios.
- 22 Be to, nė vienas iš Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) sprendimų, kuriais aiškinama šiam ginčui taikytina 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/103 dėl motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo ir privalomojo tokios atsakomybės draudimo patikrinimo, nei ankstesnės šia direktyva konsoliduotos direktyvos, nėra susijęs su šia konkrečia situacija (2005 m. birželio 30 d. Sprendimas *Candolin*, C-537/03, ECLI:EU:C:2005:417; 2011 m. gruodžio 1 d. Sprendimas *Churchill Insurance Company*, C-442/10, ECLI:EU:C:2011:799; 2012 m. spalio 23 d. Sprendimas *Marques Almeida*, C-300/10, ECLI:EU:C:2012:656; 2013 m. liepos 11 d. Sprendimas *Csonka ir kt.*, C-409/11, ECLI:EU:C:2013:512; 2017 m. liepos 20 d. Sprendimas *Fidelidade*, C-287/16, ECLI:EU:C:2017:575; 2017 m. gruodžio 14 d. Sprendimas *Delgado Mendes*, C-503/16, ECLI:EU:C:2017:681; 2021 m. birželio 10 d. Sprendimas *Van Ameyde*, C-923/19, ECLI:EU:C:2021:475).
- 23 Nors iš minėtos jurisprudencijos matyti, kad Sąjungos teisės aktuose dėl privalomojo motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo leidžiama daryti skirtumą tik tarp vairuotojo ir keleivio, ir nors aplinkybė, kad nukentėjęs keleivis taip pat yra transporto priemonės draudėjas, nereiškia, kad jis netenka nukentėjusio trečiojo asmens statuso, nė viename iš šių sprendimų nebuvo nagrinėjama tokia nukentėjusiojo apdraustojo situacija, kai jis yra keleivis ir kai draudimo sutartis buvo pripažinta negaliojančia dėl šio keleivio kaltės. Be kita ko, minėtas Sprendimas *Fidelidade*, susijęs su sutarties negaliojimo pasekmėmis, buvo susijęs su nukentėjusiųjų, kurie nebuvo draudėjai, situacija, o

minėtas Sprendimas *Churchill Insurance Company* buvo susijęs ne su sutarties negaliojimo pasekmėmis, o su nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią tam tikromis aplinkybėmis automatiškai panaikinama draudiko pareiga atlyginti žalą apdraustajam, nukentėjusiam transporto priemonės keleiviui, kai jis leido vairuoti neapdraustam asmeniui.

- 24 Taigi kyla klausimas, ar pagal minėtas direktyvas draudžiama remtis draudimo sutarties negaliojimu prieš nukentėjusį keleivį, jeigu jis kartu yra ir draudėjas, dėl kurio padaryto sutarties pažeidimo ši sutartis buvo pripažinta negaliojančia.
- 25 *Cour de Cassation* taip pat kyla klausimas, ar tuo atveju, jei būtų pripažinta, kad draudimo sutarties negaliojimu negalima remtis prieš nukentėjusį (kuris yra ir draudėjas), draudikas, nepažeisdamas Sąjungos teisės, galėtų pareikšti šiam draudėjui ieškinį, grindžiamą tyčiniu pažeidimu sudarant sutartį, siekdamas susigrąžinti sumas, kurias sumokėjo draudėjui vykdydamas sutartį.
- 26 Iš tiesų pagal nacionalinių teismų praktiką motorinių transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo sutartį sudariusiam asmeniui, savanoriškai pateikusiam melagingą informaciją, taip pat tenka atsakomybė prieš draudiką, o jei ši sutartis panaikinama dėl tyčinio melagingo pareiškimo, draudėjas privalo atlyginti draudiko nukentėjusiajam sumokėtą žalą (1-oji civilinių bylų kolegija, 1991 m. vasario 26 d., apeliacinis skundas Nr. 88–15.814, paskelbtas).
- 27 Vis dėlto pripažinus, kad tokiu draudimo sutarties negaliojimu galima remtis prieš tokį nukentėjusį, pagal Prancūzijos teisę žalą turėtų atlyginti FGAO, nes *Code des assurances* L.421–1, I, 1., R. 421-4 ir R.421–18 straipsniuose numatyta, kad tokiu atveju šis fondas imasi veiksmų per eismo įvykį nukentėjusiojo asmens ir jo teisių perėmėjų naudai.
- 28 Taigi kyla klausimas, ar pagal 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/103 3 ir 13 straipsnius draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias prieš nukentėjusį keleivį, kuris yra ir draudėjas, galima remtis sutarties negaliojimu, kurį lėmė tyčinis melagingas pareiškimas sudarant draudimo sutartį, ir ar aplinkybė, kad FGAO privalo atlyginti žalą šiam nukentėjusiajam, jeigu būtų pripažinta, kad prieš jį galima remtis sutarties negaliojimu, gali turėti įtakos sprendimui.
- 29 Kadangi atsakymas į šiuos klausimus nėra toks akivaizdus, kad nekiltų jokių pagrįstų abejonių, reikia kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnį.

REMDAMASIS ŠIAIS MOTYVAIS, teismas:

PRAŠO Europos Sąjungos Teisingumo Teismo atsakyti į šį klausimą:

Ar 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/103/EB 3 ir 13 straipsnius reikia aiškinti taip, kad pagal juos draudžiama pripažinti, kad transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo sutarties negaliojimu galima rentis prieš nukentėjusį, transporto priemonės keleivį, jeigu jis yra ir draudėjas, sutarties sudarymo metu tyčia pateikęs melagingą informaciją, dėl kurio ši sutartis buvo pripažinta negaliojančia?

<...>

DARBINIS VERTINIMAS